

## פתרון הבחינה

# אזרחות

חורף תשע"ט, 2019, שאלון: 34281

מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

### הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

### פרק ראשון

הנבחנים נדרשו לענות על אחת מבין השאלות 1-2.

#### שאלה מספר 1

#### סעיף א'

**ציין:** החוק שעליו התבססו השחקנים בפנייתם להתאחדות לכדורגל הוא: **חוק שעות עבודה ומנוחה**.

**הצג:** חוק שעות עבודה ומנוחה מגדיר את שעות העבודה וימי עבודה ומנוחה במשק. ליהודים נקבעה השבת כיום השבתון השבועי. ללא יהודים- בשישי, שבת או ראשון לפי בחירתם. חוק זה מביא לידי ביטוי את התרבות והמורשת היהודית (בעיקר עבור אנשים שאינם דתיים).

**ביסוס מהקטע:** "שחקני כדורגל יהודים פנו להתאחדות לכדורגל בטענה שהם **נאלצים לשחק כדורגל בשבת, וזאת בניגוד לחוק... ובכך נמנעת מהם הזכות שלא לעבוד ביום זה**".

**הסבר:** חוק שעות עבודה ומנוחה בא לידי ביטוי בקטע בדברים שנשמעו מפי שחקני כדורגל יהודיים אשר התלוננו על כך שהם נאלצים לשחק כדורגל בשבת וזאת כחלק מפרנסתם. חיוב זה מנוגד לאמור בחוק שעות עבודה ומנוחה הקובע כי ליהודים יום השבת הוא יום שבתון בו הם אינם חייבים לעבוד.

**סעיף ב'**

**ציין :** סוג המנגנון לפיקוח ולביקורת על השלטון שבו נעזרו השחקנים הוא : **מנגנון לפיקוח וביקורת מוסדי.**

**הצג :** מנגנון פיקוח וביקורת מוסדי מהווה ביקורת שמטרתה להגביל את השלטון. הביקורת נעשית ע"י מוסדות וגופים שלטוניים שהוסמכו לכך בחוק : פרלמנט, בימ"ש, מבקר המדינה ועוד. המוסדות מפרסמים דו"חות המציגים את פעולות השלטון ומעודדים דיון ציבורי.

**ביסוס מהקטע :** "השחקנים **עתרו לבג"ץ** בבקשה שיורה לאכוף את החוק."

**הסבר :** השחקנים רצו להביא למצב שבו החוק ייאכף והם לא יאלצו לשחק בשבת. כדי לעשות זאת הם פנו לבג"ץ שהוא מנגנון פיקוח מוסדי אשר הוסמך לכך בחוק ומטרתו להגביל את השלטון (במקרה זה בג"ץ מגביל את השלטון בכך שהוא מחייב אותו לאכוף חוק ולהסדיר את המעמד החוקי של המשחקים).

**שאלה מספר 2****סעיף א'**

**ציין :** המדיניות שבאה לידי ביטוי בחוק שנקבע בכנסת היא : **מדיניות של הבחנה.**

**הצג :** מדיניות של הבחנה הינה הענקת יחס שונה בצורה של הטבה לאנשים השונים זה מזה בצרכים, יכולות או כישורים, כאשר **שוני זה רלוונטי** לעניין. ההבחנה אינה מוגבלת בזמן והיא ניתנת כל עוד מתקיים השוני. חוקים רבים מאד בכל דמוקרטיה מבוססים על הבחנה.

**ביסוס מהקטע :** "על פי חוק שנקבע בכנסת, סטודנט שיציג לפני המוסד להשכלה גבוהה שבו הוא לומד אישור רשמי **שיש לו לקות למידה** יהיה **זכאי להתאמות מיוחדות בלימודים**".

**הסבר :** הכנסת חוקה חוק הקובע יחס שונה לסטודנטים בעלי אישורים רשמיים על לקות למידה. בכך באה לידי ביטוי מדיניות של הבחנה, שכן הסטודנטים מקבלים יחס שונה בצורה של התאמות מיוחדות לאור השוני הרלוונטי (לקות למידה לעניין התאמות בלימודים) בינם ובין שאר הסטודנטים שלהם אין לקות למידה.

**סעיף ב'**

**ציין :** תפקיד הממשלה שהשרים התרשלו בו הוא : **התקנת תקנות.**

**הצג :** תפקיד הממשלה בהתקנת תקנות - חקיקה הנעשית על ידי הרשות המבצעת ומטרתה לאפשר ביצוע החוק וקידום מטרותיו, ע"י פירוט העקרונות שנקבעו בחקיקה ראשית. חקיקת משנה לא יכולה לעמוד בסתירה לחקיקה ראשית והיא נתונה לפיקוח וועדות הכנסת. סמכות זו של השרים נובעת מכך, שהכנסת אינה יכולה לעמוד בעומס החקיקה על מנת לקיים חיים סדירים במדינה. בנוסף, יש צורך פעמים רבות במומחיות מיוחדת לעניין מסוים, שאינה מצויה בדרך כלל בכנסת.

**ביסוס :** "...השרים הממונים על יישום החוק התרשלו, שכן הם עדיין **לא קבעו את פרטי החוק שיאפשרו את הוצאתו לפועל**".

**הסבר :** על מנת שניתן יהיה ליישם חוקים רבים על הממשלה למלא את תפקידה ולהתקין תקנות לביצועם. במקרה זה לא ניתן היה לבצע את החוק ולהעניק התאמות ללקויי למידה, שכן השרים הממונים לא ביצעו את תפקידם. השרים לא קבעו את פרטי החוק שיאפשרו את הוצאתו לפועל, כלומר לא התקינו את התקנות הנדרשות.

### פרק שני

*בפרק זה הנבחנו נדרשו לענות על ארבע שאלות :  
שלוש מהשאלות 3-7 ואחת מהשאלות 8-12*

#### שאלה מספר 3

**הזכות לקניין :** לכל אדם הזכות להחזיק ברכוש ולעשות בו כרצונו. אין לפגוע בקניינו של אדם (הן קניין חומרי והן קניין רוחני).

#### שאלה מספר 4

**שני ביטויים להכרה בקבוצות מיעוט במרחב הציבורי והמוסדי בישראל :**

- ישנו ביטוי להכרה במיעוטים שאינם יהודים - ימי חג שאינם יהודים מוכרים כימי חופש לעובדים שאינם יהודים.
- ישנו ביטוי להכרה במיעוט המוסלמי דרך מתן סמכות לבתי דין שרעיים לנישואין וגירושין של מוסלמים.

#### שאלה מספר 5

**עקרון שלטון החוק :** עקרון דמוקרטי לפיו הן האזרחים, והן רשויות השלטון כפופים לחוק וחייבים לציית לו. החוק נחקק ע"י הרשות המחוקקת בהליך דמוקרטי (כלומר, גם החוק עצמו נחקק לפי כללים מסוימים ובהלימה לערכים דמוקרטיים).

#### שאלה מספר 6

**תפקידי הכנסת בייצוג אזרחים ומינוי בעלי תפקידים :**

**ייצוג אזרחים** – הכנסת מייצגת את ריבונות האזרחים. הכנסת מייצגת את ציבור האזרחים כולו, ושיטת הבחירות היחסית-רשימתית תורמת לכך שהרכב הכנסת יהיה פלורליסטי, וכזה המביא את קולן של רוב הקבוצות במדינה. הכנסת מקדמת את האינטרסים של אותן הקבוצות ודואגת לכך שהן לא תיפגענה מהפעולות של הרשויות השונות.

**מינוי בעלי תפקידים** – הכנסת בוחרת את נשיא המדינה ומבקר המדינה. בנוסף, לחברי הכנסת יש ייצוג בוועדה למינוי שופטים.

### שאלה מספר 7

**התפיסה הדמוקרטית רפובליקנית:** דמוקרטיה רפובליקנית רואה את הפרט הן כיחיד והן כחלק מקהילה לאומית או אזרחית. תפקיד המדינה אינו מתמצה בחופש הפרט והיא נועדה גם כדי לאפשר את טובת הכלל ומימוש ערכי הקהילה המשותפים הנקבעים בתהליך הדמוקרטי. בדמוקרטיה רפובליקנית נשמרות זכויות הפרט של כל האזרחים, גם אלו שאינם שייכים לקבוצת הרוב הלאומית.

### שאלה מספר 8

**סוגיית מיהו יהודי על פי חוק השבות -** מדינת ישראל התמודדה במהלך השנים עם השאלה מהי הגדרתו המדויקת של יהודי הזכאי לעלייה לארץ מתוקף חוק השבות, שכן בחוק המקורי שנחקק בשנת 1950 לא הייתה הגדרה למיהו יהודי לצורך שבות. בתיקון לחקיקה שבוצע בשנת 1970 נקבע כי "יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה, או שנתגייר והוא אינו בן דת אחרת". החוק אינו מגדיר מהו הגיור המאפשר הגדרה כיהודי לצורך החוק (גיור אורתודוכסי / רפורמי / קונסרבטיבי) והנושא נתון למחלוקת ציבורית רבת שנים.

**המחלוקת בין הזרם האורתודוכסי ובין הזרם הרפורמי ביהדות בסוגיית מיהו יהודי –** בין הזרם האורתודוכסי והרפורמי ישנה מחלוקת קשה באשר לשאלת מיהו יהודי. הזרם האורתודוכסי מכיר אך ורק בהגדרה ההלכתית למיהו יהודי – מי שאמו יהודיה או שנתגייר כהלכה. הזרם הרפורמי לעומתו מכיר לעיתים גם ביהדות על פי האב (כאשר האדם גדל ונתחנך כיהודי) וכן אינו נצמד להגדרות האורתודוכסיות של הגיור.

### שאלה מספר 9

**חיסיון עיתונאי –** מאפשר לעיתונאי שלא לחשוף את מקורותיו על מנת שאותם מקורות המחזיקים במידע בעל חשיבות ציבורית, לא יחששו למסור את המידע לעיתונאי. החיסיון העיתונאי אינו מוחלט ובתנאים מסוימים בית המשפט רשאי להסירו. **חופש הביטוי –** זכותו של אדם לבטא את עצמו – את דעותיו, אמונותיו, רגשותיו והעדפותיו, בפומבי ובכל דרך שיבחר – בדיבור, בכתב, באמצעים אמנותיים ועוד.

**חסיון עיתונאי תורם למימוש של חופש הביטוי בדרך הבאה:** החיסיון העיתונאי מאפשר הן למקור והן לעיתונאי לפרסם דברים ולהפוך אותם לפומביים באמצעות התקשורת. מדובר בנושאים שללא החיסיון לא היו מתפרסמים ולכן ישנה כאן מימוש של חופש הביטוי.

### שאלה מספר 10

**שיטת הבחירות היחסית:** המפלגה מקבלת מושבים בפרלמנט באופן יחסי לתמיכה הציבורית שקיבלה מן הבוחרים. החישוב נעשה לפי מספר המצביעים בבחירות או לפי הקולות הכשרים בלבד - בתנאי שהמפלגה עברה את אחוז החסימה.

**מערכת רב-מפלגתית:** מערכת המורכבת ממספר רב של מפלגות (בניגוד למערכת דו-גושית) שהן חלק מקואליציה בפרלמנט על מנת שיוכלו להשיג רוב. ישנן מדינות בהן מערכת רב מפלגתית מאופיינת בחוסר יציבות, שכן פרישה של אחת המפלגות עלולה להביא לנפילתה. ישנן גם מדינות בהן המערכת אינה גורמת לחוסר יציבות ושיטת הבחירות היא זו הקובעת אם המערכת תהיה רב-מפלגתית או דו-גושית.

**שיטת הבחירות בישראל תורמת לקיומה של מערכת רב מפלגתית בדרך הבאה –** שיטת הבחירות בישראל היא שיטה יחסית. שיטה זו גורמת לכך שהמפלגות בכנסת מקבלות מושבים באופן יחסי לתמיכה שקיבלו מהציבור. לאור העובדה שבישראל אחוז החסימה נמוך יחסית, מפלגות רבות עוברות את אחוז החסימה, נכנסות לפרלמנט ויוצרות מערכת רב-מפלגתית.

### שאלה מספר 11

**שיטת הבחירות לתפקיד ראש הרשות המקומית –**

נבחר בבחירות, כלליות, שוות, חשאיות (בדיוק כמו בכנסת) וכן - אישיות ורוביות. ייבחר המועמד שקיבל לפחות 40% מהקולות הכשרים. אם אף מועמד לא קיבל לפחות 40% מהקולות יתקיים סיבוב נוסף כעבור 14 יום. בבחירות החוזרות ייבחר המועמד שקיבל את מספר הקולות הגדול ביותר.

**חובות האזרח וערכים אזרחיים –** לאזרח יש חובות שונות כגון חובת ציות לחוק וקיום החובות הקבועות בחוק (כגון: תשלום מיסים, שירות צבאי או אזרחי וכו'). בנוסף ישנם ערכים אזרחיים הכוללים השתתפות בעיצוב החיים הציבוריים (כגון: הצבעה בבחירות, ביקורת השלטון, השתתפות אזרחית וכו') וכן ישנו ערך אזרחי בתרומה לקהילה ולמדינה.

**הבחירות לתפקיד ראש הרשות המקומית מאפשרת מימוש של חובות האזרח וערכים אזרחיים בדרך הבאה:** ברגע שאזרחים משתתפים בבחירות לרשויות המקומיות הם מממשים את אחד הערכים החשובים ביותר בעיצוב הערכים הציבוריים. לראש הרשות יש השפעה ישירה על חייו של האזרח ולכן להצבעה יש חשיבות גדולה.

### שאלה מספר 12

**נציב תלונות הציבור:** מבקר המדינה מבצע תפקיד נוסף כנציב תלונות הציבור. בתפקידו זה מטפל המבקר בתלונות של אזרחים החושבים שאחת מרשויות השלטון, אותה מוסמך מבקר המדינה לבקר, פגעה בהם ישירות. הפגיעה באזרח נובעת מנוקשות יתרה, אי - צדק בולט, חריגה מסמכות או אי - תקינות. הנציב פונה לרשויות ודורש מהן לתקן את הליקויים.

**עקרון הגבלת השלטון** : עקרון דמוקרטי הקובע, כי לאור העובדה שהשלטון מרכז בידו כוח רב ישנו חשש אמיתי שייעשה בו שימוש לרעה. השלטון מחזיק במשאבים כלכליים כגון : קרקעות ואוצרות טבע, ושולט על מנגנוני אכיפה כגון צבא ומשטרה. השלטון יכול להשתמש בכוחו לרעה ולפגוע בזכויות האדם ובמיעוט. מסיבה זו, יש לדאוג להגביל את השלטון ובמדינה הדמוקרטית ישנן דרכים רבות לעשות זאת – הפרדת רשויות ואמצעים מוסדיים הקבועים ובחוק, וכן אמצעים לא מוסדיים, הפועלים באופן וולונטארי.

**עקרון הגבלת השלטון בא לידי ביטוי בתפקיד זה**, בכך שנציב תלונות הציבור נותן לאזרחים אפשרות להתלונן ישירות אליו כאשר הם מרגישים שאחת מרשויות השלטון פגעה בהם. רשויות השלטון השונות יודעות שגם אם לא יפלו בבדיקה מדגמית של מבקר המדינה, יש אפשרות שאזרח מסוים יפנה את תשומת ליבו של המבקר להתנהלות הפוגענית שלה. הנציב יפנה לרשות שפגעה, יבקש ממנה לתקן את הליקויים ובכך יביא להגבלת השלטון.

## פרק שלישי

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מבין השאלות 13-15

### שאלה מספר 13

**הצג:** מאפיינים יהודיים שבאים לידי ביטוי בהכרזת העצמאות (על הנבחן להציג שניים):  
בהכרזה יש משפטים המעידים על כוונתה ומחויבותה של המדינה לשמירה על אופייה וערכיה היהודיים על-סמך, בין היתר, המשפטים הבאים:

- בשם המדינה - "אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בא..."
- בפתירת שעריה לכל יהודי - "תהא פתוחה לעלייה יהודית וקיבוץ גלויות..."
- בקביעה כי המדינה תושתת על יסודות החרות הצדק והשלום במורשתם של נביאי ישראל - "תהא מושתתת על יסודות החירות הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל..."

**ביסוס:** "ההגדרה "מדינה יהודית" מבטאת את היותה של ישראל **מדינתו של העם היהודי**, לכן היא שייכת גם ליהודי התפוצות, ולכל יהודי העולם יש זכות לעלות אליה."

**הסבר:** אחד המאפיינים היהודיים בהכרזה קשור לכך שהמדינה תהיה מדינתו של כל העם היהודי ושהמדינה "תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות". בדיוק לכך מתייחס הכותב באומרו שמדינת ישראל היא מדינתו של העם היהודי, גם זה שבתפוצות ולכן יש לו זכות לעלות אליה.

### שאלה מספר 14

**הצג:** עקרון שלטון העם - עיקרון יסוד של הדמוקרטיה לפיו כלל האזרחים (הרוב והמיעוט) הם מקור הסמכות. העם הוא השליט, אולם בשל אילוצים שונים המדינה מנוהלת בפועל על ידי נציגים של העם, הנבחרים בבחירות ומכהנים לזמן קצוב המוגדר בחוק.

**ביסוס:** "...ההבנה שהמדינה היא של האזרחים והם שקובעים כיצד היא תתנהל ובידי מי".

**הסבר:** עקרון שלטון העם בא לידי ביטוי בקטע בדבריו של כותב המאמר על המעמד והכוח של האזרחים. הכותב טוען שהאזרחים הם הקובעים כיצד המדינה תתנהל ובידי מי, והדבר תואם את עקרון שלטון העם, הקובע שהעם הוא מקור הסמכות הממנה נציגים כדי שינהלו את המדינה בשמו ועבורו.

### שאלה מספר 15

**הצג:** עקרון ההסכמיות – הסכמה רחבה בין קבוצות בחברה על כללי משחק בסיסיים או על אופייה הבסיסי של החברה והמדינה. ההסכמיות מחזקת את היציבות ומאפשרת קיום בצוותא, על אף חילוקי דעות בתחומים אחרים. ישנו מתח בין ערך הפלורליזם המעודד ריבוי דעות, לערך ההסכמיות המחזק את הערכים המשותפים.

**ביסוס:** "אני סבור שכדי שנוכל להמשיך לחיות יחד עלינו למצוא את המשותף בין חלקי החברה ולצמצם את הניגודים ואת נקודות החיכוך בניהם...ולקבל על עצמנו מערכת ערכים משותפת..."



**הסבר :** עמדתו של הכותב היא שיש לפעול בדיוק על פי עקרון ההסכמיות. הכותב טוען שיש למצוא את המכנה המשותף ולקבל על עצמנו מערכת ערכים משותפת, כלומר להגיע למעשה להסכמה רחבה על מנת שנוכל להמשיך ולחיות יחד במדינה.

### פרק רביעי

הנבחרים נדרשו לענות על שאלה אחת מבין השאלות 16-19, ושאלה אחת מבין השאלות 20-21

#### שאלה מספר 16

**ציין :** העמדה בנושא הזהות הדתית-תרבותית הרצויה של מדינת ישראל שבאה לידי ביטוי בדבריו של הוגה הדעות היא : **העמדה המסורתית.**

**הצג :** העמדה המסורתית בנוגע לאופייה הרצוי של מדינת ישראל גורסת כי מדינת ישראל צריכה להיות יהודית ודמוקרטית תוך שימור האופי היהודי במרחב הציבורי. המדינה צריכה לבטא הזדהות כללית עם ערכי הדת אך לא בהכרח מתוך מחויבות להלכה.

**ביסוס :** "רבים מאזרחי המדינה ובהם אני נמנעים מנסיעה במכונית ביום הכיפורים מתוך כבוד למורשת ולדת שלנו, גם אם איננו רואים את עצמנו מחויבים להלכה במלואה".

**הסבר :** העמדה המסורתית לעניין הזהות הדתית-תרבותית הרצויה באה לידי ביטוי בקטע בכך שההוגה הדעות אומר שהוא נמנע מנסיעה במכונית ביום הכיפורים מתוך כבוד למורשת ולדת היהודית. דברים אלו תואמים את העמדה המסורתית לפי המדינה צריכה לבטא הזדהות כללית עם ערכי הדת וכן שימור האופי היהודי במרחב הציבורי. בנוסף, הוגה הדעות טוען כי הוא עושה זאת גם אם הוא אינו מחויב להלכה במלואה, עקרון שהוא חלק מעמדה זו.

#### שאלה מספר 17

**ציין :** העמדה בעניין הזהות הלאומית של מדינת ישראל שבאה לידי ביטוי בדברי השר היא : **מדינת לאום יהודית של כל אזרחיה.**

**הצג :** העמדה בעניין הזהות הלאומית של מדינת לאום יהודית של כל אזרחיה היא הגישה השלטון בישראל. לפי גישה זו מדינת ישראל היא מדינת לאום של העם היהודי המזוהה עם היהודים בארץ ובתפוצות אך גם מחויבת לשוויון זכויות לאזרחיה הלא היהודים.

**ביסוס :** "בביקור שערך אחד משרי הממשלה ביישוב ערבי בצפון הארץ הוא אמר כי ישראל היא אומנם מדינה יהודית, אך היא מחויבת למתן שוויון זכויות לחברה הערבית".



**הסבר :** העמדה בעניין הזהות הלאומית של מדינת ישראל כמדינת לאום יהודית של כל אזרחיה באה לידי ביטוי היטב בדבריו של השר. השר אמר שמדינת ישראל היא מדינה יהודית, אולם היא מחויבת לנהוג בשוויון כלפי החברה הערבית. הדבר בא לידי ביטוי בקידום שווה של בינוי ביישובים יהודיים וביישובים ערביים.

### שאלה מספר 18

**ציין:** חוק היסוד שעליו התבססה פסיקת בג"ץ הוא : **חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.**

**הצג:** חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו – החוק מפרט את זכויות היסוד של האדם בישראל הכוללות את: הזכות לחיים ולשלמות הגוף, זכות הקניין, הזכות לכבוד ולפרטיות והזכות לחופש התנועה. החוק כולל "פסקת הגבלה": ניתן לחוקק חוק הסותר את הזכויות שבחוק היסוד רק בתנאי שהוא: הולם את ערכיה של מדינת ישראל, נועד לתכלית ראויה ופגיעתו בזכות מידתית. שאלת פרשנותו המרחיבה של החוק והשימוש שעושה בו בית המשפט כבסיס לפסילת חקיקה של הכנסת נתונה במחלוקת ציבורית.

**ביסוס:** "...בשל הצפיפות הגבוהה האסירים חיים בנאי מחנק ודוחק בתאים, ובריאותם נפגעת.. ויש בו משום השפלה ללא צורך של האסירים..."

**הסבר :** חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו בא לידי ביטוי בקטע בדבריהם של העותרים לבג"ץ. לטענתם, תנאי המחיה הקשים פוגעים בבריאותם של האסירים ובכך נפגעת זכותם לשלמות הגוף. בנוסף, הם מושפלים ללא צורך ובכך נפגעת זכותם לכבוד. הן הזכות לשלמות הגוף והן הזכות לכבוד הן זכויות מוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

### שאלה מספר 19

**ציין:** סוג הזכויות שהצעת החוק נועד לממש הוא : **זכויות פוליטיות.**

**הצג:** זכויות פוליטיות – זכויות פוליטיות הינן זכויות הקשורות לשותפות בניהול המסגרת המדינית. (חלקן זכויות אזרח בלבד, וחלקן מבוססות על הזכויות הטבעיות של כל אדם). ישנן זכויות פוליטיות שהן זכויות אזרח: הזכות לבחור ולהיבחר, והזכות להתארגן כמפלגה המתמודדת בבחירות (מוענקות לאזרחי המדינה בלבד). וישנן זכויות פוליטיות הנובעות מזכויות טבעיות: חופש ההפגנה והמחאה והאפשרות לבקר את השלטון (אינן מוגבלות לאזרחי המדינה).

**ביסוס:** "כדי לאפשר להם להצביע, הוגשה לכנסת הצעת חוק שעל פיה מי שממלא תפקיד מטעם המדינה בארגון הבחירות יכול להצביע שבוע..."

**הסבר :** סוג הזכויות בא לידי ביטוי בקטע בהצעת החוק שהוגשה לכנסת. הצעת החוק מבקשת לוודא שמי שעוסק מטעם המדינה בארגון הבחירות יכול להצביע שבוע לפני המועד הרשמי של הבחירות. הזכות להצביע היא אחת מהזכויות הפוליטיות-זכויות אזרח ולכן מדובר בסוג זה של זכויות.

**בשאלות אלו נתבקש הנבחן להביע את עמדתו ולכן ייתכנו נימוקים נוספים לביסוס העמדות.**

### **שאלה מספר 20**

**העמדה שלי:** אני בעד לאפשר קיומם של בתי ספר פרטיים שהגישה החינוכית ותוכנית הלימודים שלהם מיוחדות ומתאימות לתלמידים רבים.

**נימוק התומך בעמדתי:** מתבסס על הזכות לחירות. זכותו של אדם לכלכל את חייו כרצונו, לבחור את בחירותיו ולשאת באחריות לבחירות אלו. הזכות לחירות נובעת מהכרה שהאדם הוא יצור אוטונומי בעל תבונה, הרוצה לשלוט בחייו ולכן אין לשלול את חירותו במעצר או הגבלת חופש המחשבה והפעולה שלו. הזכות לחירות היא ערך יסוד ממנה נובעות זכויות רבות כדוגמת חופש התנועה, חופש הדת ועוד. הזכות לחירות ונגזרותיה מוגבלת בחוקי המדינה וקיים ויכוח ציבורי על מידת ההגבלה האפשרית.

במדינה הדמוקרטית ראוי שכל אחד יוכל לכלכל את חייו כרצונו, ובמקרה זה ללמוד בבית ספר אשר יכול להתאים התאמה מרבית לאופיו וכישוריו. תלמידים רבים אינם מממשים את עצמם במסגרת הרגילה ובתי ספר פרטיים וייחודיים הם המקום היחיד בו יוכלו לקבל חינוך ראוי ולהתפתח.

**נימוק התומך בעמדה המנוגדת:** מתבסס על אפליה פסולה. פגיעה לא מוצדקת בזכות לשוויון. מדובר בהתייחסות שונה לבני אדם ללא סיבה מוצדקת, ובפרט בשל זהות, שיוך סממן חיצוני או מגבלה כלשהי. במקרה של הקמת בתי ספר פרטיים ממינינים, תלמידים רבים לא יוכלו ללמוד בהם ללא כל סיבה מוצדקת. למשל, תלמידים שלא יוכלו לעמוד בתשלומים הגבוהים לא יוכלו ללמוד ויפלו מסיבה שאינה מוצדקת.

### **שאלה מספר 21**

**העמדה שלי:** אני בעד הטלת איסור כניסה למוסדות חינוך לילדים אשר אינם מחוסנים.

**נימוק התומך בעמדתי:** מתבסס על הזכות לחיים ולביטחון. אין לפגוע בחייו ובגופו של אדם. חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי אחרים. במקרה שילדים לא מחוסנים ייכנסו למוסדות החינוך, הם עלולים להדביק ילדים אחרים במחלת החצבת ולכן לפגוע בצורה ישירה בזכותם לחיים. המדינה חייבת למלא את תפקידה ולמנוע מהם להיכנס למוסדות החינוך יחד עם כל הילדים.

**נימוק התומך בעמדה המנוגדת:** מתבסס על זכויות חברתיות-הזכות לחינוך. זכויות המוענקות על ידי המדינה על מנת להבטיח רמת חיים בסיסית. הענקת הזכויות נעשית בדרך של הקצאת משאבים ושירותים ודוגמה לכך הן הזכות לשירותי בריאות, חינוך, ביטחון סוציאלי, דיור וזכויות עובדים. היקפן של הזכויות משתנה ממדינה למדינה ותלוי במדיניות הכלכלית-חברתית שלה.

ילד שלא יוכל להיכנס למוסד לימוד, זכותו לחינוך תיפגע קשות. המדינה מחויבת להעניק שירותי חינוך לכל אזרחיה ואין למנוע מילד לקבל זכות בסיסית וחשובה זו.